

Asunnottomuuteen vaikuttamiseksi tarvitaan toimivaa yhteistyötä

Jarkko Rasinkangas, Veera Niemi, Päivikki Kuoppakangas, Anu Ikonen-Kullberg, Mervi Vähätalo ja Jenni Huhtasalo

Asunnottomuus on sekä asumiseen että laajemmin yhteiskunnallisten ja palvelujärjestelmään liittyvien tekijöiden seurausta. Asunnottomuuden ennaltaehkäisyyn, asunnottomuutta koskevan tiedon hyödyntämiseen ja toimijoiden väliseen yhteistyöhön kannattaa suunnata voimavaroja.

Turun kaupunkitutkimusohjelman rahoittamassa Asunnottomuuden polut Turun seudulla – murroksista kohti sosiaalista, terveydellistä, taloudellista ja teknologista kestävyyttä (ASKE) -hankkeessa asunnottomuutta on tutkittu monitieteisesti useista toisiaan täydentävistä näkökulmista. Tarkastelumme pohjautuu rekisterianalyysiin, kirjallisuuskatsaukseen ja paikallisen toimijaverkoston haastatteluihin.

Suosituksia

- Asunnottomuustyölle on määriteltävä pysyvä seudullinen vastuutaho.
- Asunnottomuuden seurantaan on rakennettava yhteinen tietopohja.
- Ennaltaehkäisevää ja kohtaavaa asiakastyötä on vahvistettava.

Haluatko tietää...

- Rekisteriaineisto avaa uuden näkymän asunnottomuuteen ja seurannan mahdollisuuksiin [s. 2](#) →
- Digitaalisten palvelujen kehittämisessä on otettava huomioon asunnottomuuden riskiryhmien erityispiirteet [s. 3](#) →
- Asunnottomuuden piilokustannukset näkyväksi [s. 4](#) →
- Palvelusiirtymää kuvaavat yhä yhdyspintojen hauraus ja vastuunjaon epäselvyys sekä ennaltaehkäisyn paradoksi [s. 5](#) →

Rekisteriaineisto avaa uuden näkymän asunnottomuuteen ja seurannan mahdollisuuksiin

Hankkeemme keskeisenä aineistona on toiminut laaja turkulaisia asunnottomia ja muita sosiaali- huollon asiakkaita kuvaava rekisteriaineisto, joka mahdollistaa ensimmäistä kertaa Suomessa pitkittäisen seuranta-analyysin yhden kaupungin kaikista asunnottomiksi määritellyistä henkilöistä.

Aineisto kattaa Turussa vuotuisissa asunnottomuuslaskennoissa (ARA/Varke) asunnottomiksi määritellyt henkilöt vuosina 2022, 2023, 2024 ja 2025. Asunnottomuus- aineistoon on yhdistetty Tilastokeskuksen ja Digi- ja väestötietoviraston pitkittäisaineistoja 2000-luvun alusta lähtien sekä Varhan sosiaali- ja terveystietojen käyttöä koskevia asiakkuustietoja 2020-luvulta. Asunnottomien aineiston rinnalle on muodostettu vertailuaineisto työikäisten sosiaalipalvelujen asiakkaista vastaavin tietosisällöin. Lisäksi olemme tarkastelleet asunnottomien demografisia ja sosioekonomisia taustatekijöitä. Pitkittäisten rekisteriaineistojen yhdistäminen on mahdollistanut analyysia asunnottomien asumis- ja palvelupoluista sekä erilaisten polkujen typologioista niitä ilmentävine taustatekijöineen.

Pitkittäisaineistoa koskevat tuloksemme vahvistavat aiempaa tutkimustietoa asunnottomien profiileista, mutta tarkentavat kuvaa asunnottomuuden monimuotoisuudesta. Ensinnäkin pitkittäinen tarkastelu osoittaa, että asunnottomuuteen johtavat polut ovat hyvin erilaisia, ja asunnottomuudesta poistuminen, siihen palaaminen ja asumistilanteiden vaihtelu eri elämänvaiheissa ovat tavallisia. Ajallinen perspektiivi paljastaa, että merkittävä osa (60 %) asunnottomista on asunut Turussa pitkään, mikä osoittaa kyseessä olevan ennen kaikkea paikallinen eikä muuttoliikkeeseen liittyvä ilmiö. Samoin aiemman asumishistorian tarkastelu tuo

esille sen, että asunnottomuuteen päädytään niin vuokra-, asumisoikeus- kuin omistusasumisesta. Myös pitkäaikaisasunnottomuus saa analyysissamme uusia tulkintoja, sillä sitä ilmenee useissa toisistaan poikkeavissa asumispoluissa. Lyhyt-aikainen asunnottomuus on kuitenkin kokonaisuudessaan vallitsevaa. Analyysimme vahvistavat myös käsitystä riskien kehkeytymisestä pitkän ajan kuluessa jo ennen varsinaista asunnottomuutta sekä myös ymmärrystä asunnottomien muuta väestöä matalammasta koulutustasosta ja suuremmasta työvoiman ulkopuolella olevien osuudesta. Viitteitä asunnottomuuden yleistymisestä työssäkäyvien keskuudessa vuosina 2022–2025 ei ollut havaittavissa. Samalla sosiaali- ja terveystietojen käyttö sekä sosiaalihuoltolain mukaiset ilmoitukset kasautuvat kuitenkin suhteellisen pienelle osalle asunnottomista, mikä heijastaa palveluiden käytön suurta eriytymistä asunnottomien keskuudessa. Tätä ei voida kuitenkaan suoraan tulkita vähäisempinä palvelutarpeina palveluja käyttämättömien keskuudessa, vaan kyse voi olla myös palvelujen alikäytöstä tai myöhäisestä palvelujen piiriin tulemisestä, johon muut aineistomme viittaavat.

Yksittäisten taustatekijöiden suhteen voidaan mainita, että nuoret ikäryhmät korostuvat rekisteriaineistossa enemmän kuin perinteisissä poikkileikkaustarkasteluissa. Aineistomme tuo näkyväksi myös sen, että huomattavan monella asunnottomalla on biologisia lapsia suhteessa poikkileikkaustilastojen antamaan tietoon. Kaikkiaan tulokset haastavat käsityksen yhdestä ”tyypillisestä asunnottomasta”.

Rekisteriaineistoa koskeva valmistelu ja tutkimusprosessi on tehnyt näkyväksi tiedon tuotannon ja hallinnan rakenteellisen pirstaleisuuden, joka ei rajoitu yksittäisiin toimijoihin vaan kytkeytyy laajempiin järjestelmätason kysymyksiin, kuten yhteisten asiakkuusprosessien ja tiedonvaihtokäytäntöjen esteisiin. Rekisteriaineistoilla olisi huomattava potentiaali asunnottomuuden ennakoinnissa, riskiryhmien tunnistamisessa ja palvelujen vaikuttavuuden arvioinnissa, mutta nykyiset tiedonhallinnan rakenteet rajoittavat tätä mahdollisuutta.

Digitaalisten palvelujen kehittämisessä on otettava huomioon asunnottomuuden riskiryhmien erityispiirteet

Palvelujärjestelmän murrokseen liittyvä digitaalisuus tarjoaa asunnottomille ja sosiaalisesti syrjäytyneille ihmisille uusia mahdollisuuksia osallistua yhteiskuntaan, mutta samalla se voi myös syventää eriarvoisuutta. Digitalisaatio muuttaa nopeasti sosiaali- ja terveystalouden toimintaa ja vaikuttaa myös asunnottomuutta kokevien sekä asunnottomuusriskissä olevien henkilöiden mahdollisuuksiin osallistua yhteiskuntaan. Kansainvälisen tutkimuskirjallisuuden keskeisiä tuloksia tiivistävän kirjallisuuskatsauksemme perusteella digitalisaatio näyttäytyy samanaikaisesti sekä osallisuutta vahvistavana että syrjäytymistä syventävänä ilmiönä (ks. taulukko 2). Keskeinen havainto on,

että digitaalinen syrjäytyminen ei ole ensisijaisesti teknologinen vaan yhteiskunnallinen kysymys, joka kytkeytyy asumisen epävarmuuteen, taloudelliseen niukkuuteen, koulutukseen, palvelujärjestelmän toimivuuteen ja luottamukseen.

Samalla tutkimuskirjallisuus osoittaa, että digitaaliset ratkaisut voivat merkittävästi parantaa palvelujen saavutettavuutta, vahvistaa osallisuutta ja tukea arjen hallintaa myös kaikkein haavoittuvimmissa väestöryhmissä. Digitaalisten palvelujen hyötyjen toteutuminen edellyttää kuitenkin, että palvelut suunnitellaan ottaen huomioon erilaiset elämäntilanteet ja että teknologian rinnalla vahvistetaan digitaitoja, saavutettavuutta sekä asiakkaiden mahdollisuuksia saada käytännön tukea. Nämä lisäävät luottamusta palvelujärjestelmän tarjoamaan apuun. Digitaalinen osallisuus tulisi nähdä osana laajempaa syrjäytymisen ehkäisyä eikä pelkästään teknologisenä kehittämiskysymyksenä.

Taulukko 1. Digitaalisten palveluiden käyttöä estävät ja edistävät tekijät kirjallisuuden mukaan

Estävät tekijät	Edistävät tekijät
Fyysiset ja tekniset esteet - Rajallinen internetyhteys - Rajalliset mahdollisuudet laitteiden lataamiseen - Taloudelliset rajoitteet teknologian saatavuudessa	Pääsy terveydenhuoltoon ja palveluihin - Ei tarvetta matkustaa - Vähemmän emotionaalista kuormitusta etätapaamisissa - Joustavat aikataulut - Parempi jatkuvuus ja sitoutuminen
Digitaalisen palvelujärjestelmän esteet - Rajalliset mahdollisuudet digitaaliseen tunnistautumiseen - Palvelujen sisällön suunnitteluun liittyvät esteet	Digitaalinen osallisuus ja tiedonsaanti - Laitteiden tarjoaminen edistäisi digitaalisten palvelujen käyttöä - Tiedon lisääminen edistäisi digitaalisten palvelujen käyttöä
Turvallisuuteen, luottamukseen ja yksityisyyteen liittyvät esteet - Turvallisuuteen ja luottamukseen liittyvät ongelmat - Psykologiset esteet	Sosiaaliset yhteydet ja voimaantuminen - Sovellusten hyödylliset ominaisuudet edistävät digitaaliin terveyspalveluihin sitoutumista ja elämän tasapainoa - Oman elämän hallinta - Sosiaalisten yhteyksien tukeminen - Kokemus voimaantumisesta palvelujärjestelmässä
Sosioekonomiset erot ja sosiaalinen marginalisaatio - Heikot tekniset taidot - Heikko digilukutaito - Sosioekonomiseen huono-osaisuuteen liittyvät yleiset esteet	

Asunnottomuuden piilokustannukset näkyväksi

Hyvinvointialueuudistuksen jälkeen asunnottomuuteen liittyvä taloudellinen tuki jakautuu pääasiassa Turun kaupungin ja Varhan vastuulle. Asuntoneuvonta ja ennaltaehkäisevät palvelut ovat jääneet kaupungille, kun taas sosiaali- ja terveyspalvelut tuotetaan hyvinvointialueella. Asunnottomuuden piilokustannukset alkavat usein kasvaa ennen kuin ne tulevat näkyviin varsinaisesti asunnottomuuteen kohdentuvissa budjeteissa. Asunnottomuuden kustannuksia on siksi helppo aliarvioida, jos tarkastellaan vain yksittäisten palvelujen menoja. Piilokustannuksia syntyy myös ennen tiettyyn palveluun päättymistä ja palvelun jälkeen. Piilokustannukset liittyvät palveluketjujen

katkoksiin, epäselvään työnjakoon, puutteelliseen tiedonkulkuun ja liian myöhään käynnistyvään tukeen. Kun vuokratästeihin, palvelupolun katkoksiin tai tuen tarpeeseen reagoidaan vasta kriisiytymisen jälkeen, sekä inhimilliset vaikeudet että palvelujärjestelmän kuormitus kasvavat. Siksi kustannusten hallinta ei ole vain talouskysymys, vaan myös johtamisen, tiedonhallinnan ja palvelujen yhteensovittamisen kysymys. Tutkimushavaintojemme mukaan Turun kaupungin ja Varhan olisi keskeistä saada käyttöönsä seurantajärjestelmä, jolla asunnottomuuden piilokustannuksia voitaisiin tunnistaa ja arvioida.

Taulukko 2. Havaintoja asunnottomuuden kustannusten näkyvyydestä

Havainto	Mitä aineisto kertoo?	Miten kehittää päätöksentekoa?
Kustannusten kohdentaminen on epäselvää	Asunnottomuus ei kuulu Turun kaupungin organisaatiossa selkeästi yhden toimijan, yksikön tai osaston vastuulle. Näkyvienkin kustannusten kohdentaminen on vaikeaa, ja piilokustannusten arviointi vielä vaikeampaa.	Tarvitaan nimetty kokonaisvastuu ja yhteinen kustannus- ja palvelupolunäkymä kaupungin ja Varhan välille.
Palveluketjut katkeilevat	Haastatteluissa korostuvat puutteellinen tiedonkulku, tiedon jakamisen rajoitteet, viiveet, päällekkäiset arviot ja tilanteet, joissa sama ihminen joutuu kertomaan tarinansa uudelleen.	Palvelujen väliin putoaminen pitää käsitellä omana kustannuslähteenään, ei vain yksittäisten palvelujen sisäisenä ongelmana.
Asumisneuvonta näyttää vain osan kokonaisuudesta	Kaupungille näkyvä kustannus on ulkoistettu asumisneuvonta, mutta tarkkaa arviota vakinaista asuntoa vailla olevien osuudesta ei vielä ole saatavilla.	Asumisneuvonnan asiakasrakennetta ja palvelupolkuja pitää seurata, jotta tukea voidaan kohdentaa varhaisempaan vaiheeseen.
Kalleinta on myöhäinen apu	Vuokratästeihin voidaan alkuvaiheessa vielä vastata maksujärjestelyillä tai vuokranmaksukyvyn arvioinnilla. Ilman ennaltaehkäisyä työ painottuu kriiseihin ja jälkikäteiseen reagointiin.	Varhainen puuttuminen pitää kytkeä asumisneuvontaan, vuokratälohtiöihin ja palveluohjaukseen ennen asumisen katkeamista.
Osa kustannuksista näkyy muualla kuin asunnottomuustyössä	Esimerkkeinä terveydenhuollon palvelujen käytön lisääntyminen, päihteiden käytöstä aiheutuvat yhteiskunnalliset kustannukset sekä jännitteet asunnottomien joutuessa käyttämään julkisia tiloja, kuten puhelimen latauspaikkana.	Budjettirivien sijaan tarvitaan koko palvelujärjestelmän näkymä kustannusten syntypaikkoihin.
Rakenteellinen ehkäisy on välttämätöntä	Haastatteluissa nousi esiin kohtuuhintaisten asuntojen puute Turun seudulla. Nuorten kohdalla korostuvat myös asumistaitoihin liittyvät valmiudet.	Lyhyen aikavälin palveluratkaisut ja pitkän aikavälin asuntopoliittiset ratkaisut on tärkeää sovittaa yhteen.

Tulostemme perusteella kustannuksia ei voida johtaa uskottavasti ilman palvelupolkujen näkyväksi tekemistä (ks. taulukko 2). Seurannan tulee vastata ainakin seuraaviin kysymyksiin:

- Missä kohdissa asiakkaan palvelun saaminen viivästyy, katkeaa tai siirtyy epäselvästi toimijalta toiselle?
- Kuinka usein asiakkaan tilannetta arvioidaan päällekkäin eri palveluissa?
- Miten nopeasti vuokratästeihin ja asumisen katkeamisen riskiin reagoidaan?
- Kuinka suuri osa asumisneuvonnan asiakkaista on vailla vakinaista asuntoa tai vaarassa menettää asuntonsa?
- Millaisia kustannuksia syntyy julkisten tilojen käytöstä, toistuvista yhteydenotoista, kriisityöstä sekä terveys- ja sosiaalipalvelujen lisääntyneestä käytöstä?

Palvelusiirtymää kuvaavat yhä yhdyspintojen hauraus ja vastuunjaon epäselvyys sekä ennaltaehkäisyn paradoksi

Paikallisten asiantuntijoiden ryhmähaastattelujen perusteella kehittämistarpeet ovat hyvin samansuuntaisia aiempien kansallisten asunnottomuusohjelmien tavoitteiden kanssa. Tulkintamme mukaan tavoitteita on myös osin saavutettu, mutta monilta osin työ on vielä kesken. Vaikka viime vuosina on edistytty esimerkiksi asumisneuvonnan, palveluohjauksen ja toimijaverkostojen yhteistyön kehittämisessä, asiantuntijoiden näkemyksen mukaan keskeiset rakenteelliset haasteet ovat edelleen ratkaisematta.

Merkittävimpanä rakenteellisena haasteena nähtiin kohtuuhintaisten asuntojen riittämätön saataavuus. Tällä viitattiin yhtälailla hintasäänneltyyn asuntotuotantoon kuin vapaiden markkinoiden hintatasoon. Vaikka hintasäänneltyjen asuntojen lisäämiseen on panostettu, välittyy tilanne edelleen heikkona Turun seudulla. Tilannetta on vaikeuttanut nykyisellä hallituskaudella toteutetut sosiaaliturvan ja asumistukien leikkaukset, jotka ovat lisänneet asunnottomuuden riskiä erityisesti niillä ihmisillä, joiden asumismenorasite on ollut jo ennestään korkea. Tällöin pienetkin kiristykset toimeentulossa voivat johtaa mm. vuokratästeihin ja toimia asunnottomuuden laukaisevana tekijänä. Asunnottomuutta ei siten voi ymmärtää vain asuntomarkkinoiden kysymyksenä, vaan ilmiönä, joka syntyy asumisen, sosiaaliturvan, palvelujärjestelmän ja yksilöllisten elämäntilanteiden yhteisvaikutuksesta.

Aineistosta nousi vahvasti esiin niin sanottu ennaltaehkäisyn paradoksi. Palvelujärjestelmä tunnistaa asumisen ongelmat usein vasta niiden kriisiytyttyä, vaikka asunnottomuuden taustalla olevat riskit ovat monissa tapauksissa nähtävissä jo pitkään ennen varsinaista asunnon menettämistä tai asunnottomuuden pitkittymistä. Tilannetta vahvistaa lisäksi häpeä, joka näyttäytyy haastateltavien mukaan asunnottomuuden uhatta olevilla voimakkaana avun hakemista estävänä mekanismina. Monien ennaltaehkäistävissä olevien ongelmien tunnistaminen vaatii kotikäyntejä ja haavoittuvassa asemassa olevat asiakkaat eivät välttämättä itse hakeudu palveluihin. Tällöin vaaditaan jalkautumista ja etsivää työtä. Kun ongelmaa ei ole ratkaistu sen alkuvaiheessa, se on jo usein muuttunut vaikeaksi hallita. Haastateltavat tunnistivat laajasti piiloasunnottomuutta, mutta samalla sen, että merkittävä osa avun tarpeesta jää piiloon palvelujärjestelmältä. Tuloksemme vahvistavat myös käsitystä asunnottomuudesta monisyyisenä ilmiönä. Asunnottomuus on harvoin seurausta yhdestä tapahtumasta tai ongelmasta, vaan taustalla vaikuttaa useiden tekijöiden kasautuminen ja ketjuuntuminen. Yksilötasolla nämä heijastuvat taloudellisina vaikeuksina, mielenterveyden ongelmoina, päihteiden käyttönä, työttömyytenä, neuropsykiatrisina haasteina ja ylisukupolvisena huono-osaisuutena. Samalla haastattelut painottavat, ettei mikään yksittäinen tekijä yksin selitä asunnottomuutta.

Asiantuntijoiden puheessa korostui asumisen turvaamisen merkitys. Suomessa asunnottomuustyön menestystä pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämisessä pidetään paljolti Asunto ensin -mallin ympärille rakentuneena. Haastatteluaineistosta nousee vahvasti esiin useita Asunto ensin -mallin keskeisiä periaatteita, vaikka haastateltavat eivät tätä käsitettä aina käyttäneetkään. Haastatteluissa puhutaan pikemminkin asunto ja tuki yhdessä -tyyppisestä palvelumuodosta, jota tulisi tavoitella. Toisin sanoen tarve asumisen ja tuen yhdistämiseen, kotiin vietäviin palveluihin, pitkäkestoiseen rinnalla kulkemiseen sekä asiakkaiden tavoittamiseen heidän omassa arkiympäristössään.

Hyvinvointialueuudistus on muuttanut asunnottomuustyön institutionaalista toimintaympäristöä merkittävästi, mikä näyttäytyy aineistossa keskenäisenä siirtymävaiheena. Uusi tilanne on samalla merkinnyt verkostoihin liittyvään vastuunjakoon, tiedonkulkuun ja valtasuhteisiin liittyviä haasteita.

Verkostohallinnan näkökulmasta erityisen merkittävä havainto on se, että käytännön työntekijöiden välinen yhteistyö koettiin usein toimivaksi ja sille on olemassa vahva kulttuurinen perusta, mutta rakenteellisella tasolla yhteiset toimintamallit näyttäytyivät epäselvinä. Jälkimmäisen havainnon kannalta on myönteistä, että yhteistyön rakenteissa on tapahtunut jo selkeitä muutoksia mm. Turun kaupungin ja Varhan välisen pitkäaikaisasunnottomuuden poistamisohjelmaan liittyvän TurVa-hankkeen myötä. Yhdyspintojen hauraus tulee esille, kun moniongelmaiset asiakkaat eivät välttämättä sovi minkään yksittäisen palvelun määritelmiin ja tämä vaikuttaa puolestaan ratkaisevasti siihen, kuka voi ottaa vastuun ja millaista tukea käynnistyy. Kaikki olemassa oleva tieto ei kytkeydy yhteiseen tilannekuvaan, eikä siten välity vastuukysymyksiin ja käytäntöihin. Kokonaisuudessaan palvelusiirtymää koskevat havaintomme tukevat verkostohallinnan ajatusta siitä, että verkostot eivät ole vain olemassa olevia rakenteita, vaan ne tarvitsevat koordinaatiota, yhteisiä käytäntöjä ja jatkuvaa ylläpitoa. Yhteistyö on lähtökohtaisesti riippuvaista toisten toimijoiden osaamisesta, resursseista ja reagoinnista. Kuitenkin asunnottomuuden vähentäminen nähtiin haastateltavien keskuudessa mahdollisena, mikäli toimenpiteet toteutetaan riittävän varhain, riittävän pitkäjänteisesti ja riittävän lähellä ihmisten arkea.

KUVA: Eelis Lynne

Suosituksset

Suosituksset on laadittu huomioiden Turun kaupunkitutkimusohjelman tavoitteet sekä asunnottomuuteen puuttumisen mahdollisuudet kunta-, ja hyvinvointialuetasoilla, jotka muodostavat asunnottomuuteen vaikuttamisen hallinnollisen yhdyspinnan.

1. Asunnottomuustyölle on määriteltävä pysyvä seudullinen vastuutaho

Asunnottomuus on kompleksinen, perustaviin ihmisoikeuskysymyksiin kytkeytyvä ja useita toimijoita koskettava ilmiö, jonka hallinta edellyttää ilmiön erityispiirteiden vuoksi selkeää kokonaisvastuuta. Pysyvä vastuutaho tukee yhteistyö-rakenteiden vakiintumista, kehittämistoimien jatkuvuutta sekä asunnottomuuden kustannusten ja vaikuttavuuden systemaattista seurantaa.

2. Asunnottomuuden seurantaan on rakennettava yhteinen tietopohja

Asunnottomuuden ehkäisy ja vähentäminen edellyttävät yhteistä seudullista tilannekuvaa sekä toimijoiden välistä tiedon jakamista ja päälekkäisen työn poistamista. Pitkittäisiin rekisteri-aineistoihin perustuva analyysimme todentaa, että marginaalistenkin ryhmien rekisteritutkimus on mahdollista riskitekijöiden tunnistamisessa ja palvelupolkujen tunnistamisessa, jolloin myös kustannusten ja vaikuttavuuden nykyistä parempi seuranta mahdollistuu.

3. Ennaltaehkäisevää ja kohtaavaa asiakastyötä on vahvistettava

Palvelujärjestelmä tunnistaa asumisen ongelmat usein vasta kriisivaiheessa, vaikka asunnottomuus on tavallisesti pitkän kehityskulun tulos. Asumisen riskien varhaista tunnistamista, huoli-ilmoituksiin liittyviä käytäntöjä, asumisen puheeksi ottamista sekä oikea-aikaista tukea tulee vahvistaa. Nuoria voidaan tukea myös asumis- ja talousneuvonnalla, jalkautuvalla työllä sekä pitkäkestoinen rinnalla kulkemisella. Varhainen puuttuminen vähentää sekä inhimillistä kärsimystä että korjaavien palvelujen kustannuksia.

4. Kohtuuhintaista asuntokantaa on laajennettava ja sen kehittämiseksi on tehtävä uusia avauksia

Kohtuuhintaisen asumisen saatavuus tulee huomioida osana Turun asuntopoliittista strategiaa, ja samalla on arvioitava asumiskustannusten vaikutuksia asunnottomuuden riskiin. Kohtuuhintaista asuntokantaa voidaan vahvistaa lisäämällä vuokra- ja pienasuntotuotannon tarjontaa, ylläpitämällä ARA-tuotantoa ja kehittämällä välivuokrausta. Lisäksi tulee tutkia uusia innovatiivisia avauksia yksityisen vuokra-asuntosektorin osallistumisen mahdollisuuksiin, kuten kannustimiin ja riskien jakamisen malleihin. Eri toimenpiteiden taloudellisia vaikutuksia ja kustannustehokkuutta tulee arvioida osana asunnottomuuden ehkäisyn kokonaisuutta.

5. Asumisneuvonnan jatkuvuus ja saatavuus on turvattava keskeisenä asunnottomuuden ennaltaehkäisyn välineenä

Asumisneuvonta on yksi vaikuttavimmista asunnottomuuden ehkäisyn käytännöistä. Asumisneuvonnan saatavuus tulee turvata kaikille asumismuodosta riippumatta, eikä sitä voida korvata muilla sosiaali- ja terveystaloudelliset palveluilla. Varhainen puuttuminen vuokratilanteisiin, asumisen häiriöihin, taloudellisiin vaikeuksiin sekä asukkaiden keskinäisiin ja asukkaan ja vuokranantajan välisiin ristiriitoihin vähentää häätöjä, tukee asumisen jatkuvuutta ja ehkäisee raskaampien palvelujen tarvetta. Samalla asumisneuvonnan vaikuttavuutta tulee seurata myös taloudellisesta näkökulmasta tarkastelemalla sen vaikutuksia vuokratilanteisiin, häätöihin ja myöhempään palvelujen käyttöön.

6. Palvelujärjestelmän rakenteelliset esteet ja piilokustannukset on tehtävä näkyviksi

Asunnottomuus on harvoin seurausta yksittäisestä elämäntapahtumasta tai pelkästä asunnon menettämisestä, vaan se liittyy usein palvelujen ja etuuksien, asuntomarkkinoiden, talouden, muun yhteiskunnallisen tilanteen ja yksilöllisten elämäntilanteiden yhteisvaikutuksiin. Siksi palveluketjujen toimivuutta ja kustannuksia tulee tarkastella kokonaisuutena eikä yksittäisten organisaatioiden näkökulmasta. Tavoitteena tulee olla asiakkaan edun mukainen kokonaisuus eikä yksittäisten organisaatioiden osapitoimintia.

7. Asunto ensin -periaatetta on hyödynnettävä nykyistä laajemmin

Asunto ensin -periaatteen keskeisiä lähtökohtia tulisi hyödyntää nykyistä laajemmin siten, että asumisen turvaaminen, kotiin vietävät palvelut, asumisohjaus ja pitkäkestoinen rinnalla kulkeminen nähdään yhtenä kokonaisuutena. Samalla tulee arvioida asumisen turvaamisen ja kotiin vietävien palvelujen vaikutuksia myös palvelujärjestelmän kustannusten ja vaikuttavuuden näkökulmasta.

8. Digitaalinen osallisuus on turvattava myös asunnottomuutta kokeville henkilöille

Digitaalista osallisuutta tulee tarkastella osana laajempaa syrjäytymisen ehkäisyä eikä pelkästään teknologisenä tai digitaalisten palvelujen kysymyksenä. Samalla on varmistettava, ettei digitaalisten palvelujen tosiasialliseen käytettävyyteen liittyvää vastuuta siirretä asiakkaalle ilman riittävää tukea, sekä arvioitava digitaalisten ratkaisujen vaikutuksia palvelujen saavutettavuuteen, kustannuksiin ja vaikuttavuuteen.

9. Asunnottomuuteen liittyviä stereotypioita on haastettava systemaattisesti ja korostettava rakenteellisia selittäviä tekijöitä

Asunnottomuutta selitetään herkästi yksilöllisillä tekijöillä, kuten päihde- tai mielenterveysongelmilla. Yksilöllisten riskitekijöiden tunnistaminen on tärkeää, mutta niiden ei tule hämärtää rakenteellisia tekijöitä, jotka mahdollistavat tai ehkäisevät asunnottomuuden syntymistä. Palveluissa tulee välttää valmiita oletuksia asiakkaan tilanteesta ja palvelutarpeista sekä tunnistaa yksilöllisesti ne tekijät, jotka heikentävät asumisen vakautta tai uhkaavat asumisen jatkuvuutta. Myös se, miten puhumme asunnottomuudesta ja sitä kokevista ihmisistä, tuottaa ja uusintaa ymmärrystä ilmiöstä ja valtasuhteista.

10. Kiinnitä asunnottomuustyön huonetaulu seinällesi

Kiinnitä seuraavalla sivulla oleva asunnottomuustyön huonetaulu seinällesi. →

Asunnottomuuden ratkaiseminen on monialainen tehtävä, ja asunnottomuuspalveluilla on kokonaisuudessa vain yksi rajattu rooli. Alla oleva huoneentaulu on laadittu asunto-, sosiaali- ja terveyssektorin työntekijöille, jotka työskentelevät pääasiassa muiden kuin asunnottomien kanssa, mutta kohtaavat myös heitä työssään. Huoneentaulun viestit perustuvat ASKE-hankkeen tulosten lisäksi Turun yliopiston samanaikaisten muiden asunnottomuustutkimushankkeiden (RADAR, HACL, EHC, SEGRA) tuloksiin, ja niiden tarkoituksena on muistuttaa kompleksisen asunnottomuuden ilmiön ymmärtämisen kannalta keskeisistä asioista sekä käytännönläheisistä keinoista asunnottomuuden poistamiseen osallistumiseksi.

Asunnottomuustyön huonetaulu

1. Asunnottomuus $\neq$ kodittomuus
→ kumpaa pyrit vähentämään?
2. Pitkäaikaisasunnottomuus on mahdollista poistaa ja lyhytaikainen asunnottomuus tehdä turvalliseksi.
3. Ratkaisut ovat sektorien risteyksissä: monialaisuus ja jokaisen panos ovat välttämättömiä.
4. Asunnottomuuden lopettaminen edellyttää priorisointia myös suhteessa muihin myönteisiin tavoitteisiin.
5. Tunnista ja sanoita rakenteellisia ja systeemisiä tekijöitä sekä vaikuta niihin.
6. Kyseenalaista tuttuja käsitteitä, kuten asuminen oikeutena, kohtuuhintaisuus, asumisen saavutettavuus ja kotiin vietävät palvelut.
7. Tunnista yhteiskunnan ja palvelujen digitalisoitumisen erityiset haasteet ja mahdollisuudet asunnottomille.
8. Varo puhetapoja, jotka jakavat ihmisiä kodin ansaitseviin ja ansaitsemattomiin.
9. Huomioi lastenkodeista itsenäistyneiden ja muiden laitoksista kotiutuvien erityiset tarpeet ja oikeudet tuelle.
10. Kaupunkikehityksessä ja palvelujärjestelmää kehittäessä: älä pura, ellet tiedä, mitä olet purkamassa.

Katso koulutusvideo ”Asunnottomuus ilmiönä Suomessa ja Turussa”:
[youtube.com/watch?v=MmyaBDPwAKE](https://www.youtube.com/watch?v=MmyaBDPwAKE)

Lisätietoa

Niemi, Veera & Hietala, Sara & Rasinkangas, Jarkko & Karhula, Aleksi (2024) Toisiolain avaamat mahdollisuudet sosiaalityön rekisteritutkimukselle. talentia.lukusali.fi/#/reader/565ee118-75a4-11ef-a316-00155d64030a

Huhtasalo, Jenni & Vähätalo, Mervi & Niemi, Veera & Rasinkangas, Jarkko (2025) Understanding the intertwined dynamics between digitalization, homelessness and social marginalization – An integrative literature review. Finnish Journal of eHealth and eWelfare 17(4). journal.fi/finjehew/article/view/162597

Huhtasalo, Jenni & Niemi, Veera & Vähätalo, Mervi & Heino, Sari. & Rasinkangas, Jarkko. (2026) Yhteinen tahto ja kehittyminen -tutkimuksen, käytännön ja hallinnon vuoropuhelua asunnottomuustyössä Turussa. CSS Tutkimusfoorumi 2026. theseus.fi/bitstream/handle/10024/914297/978-952-7604-41-0.pdf?sequence=4&isAllowed=y#page=295

Karhula, Aleksi & Ollonqvist, Joonas & Leni, Elisabetta & Niemi, Veera & Moisio, Pasi (2026) Housing First and the reduction of homelessness in Finland among people with substance abuse problems. Teoksessa Erola, Jani & Moisio, Pasi & Peltoniemi, Johanna (toim.) Beyond the Nordic Welfare State. Extending Social Investments with Interventions. Cheltenham: Edward Elgar Publishing. doi.org/10.4337/9781035375448

Niemi, Veera & Kamppila, Vilja & Heino, Sari & Rasinkangas, Jarkko & Pesola-Gallone, Maria (2026) Eurooppalainen asunnottomuuslaskenta Turussa. Yhteiskuntapolitiikka 19(3). urn.fi/URN:NBN:fi-fe2026061066405

Niemi, Veera & Kamppila Vilja & Heino, Sari & Pesola-Gallone, Maria (2026) European homelessnesscounts2025 -City reportTurku. Feantsa& KU Leuven. kuleuven.be/lucas/en/images/turku-final.pdf

Juhila, Kirsi & Ilmoniemi, Mikko & Niemi, Veera & Perälä, Riikka & Rasinkangas, Jarkko (2025) Asukkaiden kokemukset asuinalueiden sosiaalisesta sekoittamisesta ja moninaistamisesta: Etääntymistä ja lähentymistä. Janus 33(3), 257–274. doi.org/10.30668/janus.162388

Niemi, Veera & Raitakari, Suvi & Sudenkaarne, Tiia (2025) Asumiskriisin vaikeuttaman asunnottomuuden ratkaisut ovat kaikkien vastuulla. Yhteiskuntapolitiikka 90(2), 190–195. urn.fi/URN:NBN:fi-fe2025040824866

Niemi, Veera & Degerman, Maria & Kalliaiseno, Sofia & Leni, Elisabetta & Saarela, Mia & Silokangas, Henna (2026) Pidä kiinni, tue arkea, älä sido oikeutta asumiseen ja muita konkreettisia ajankohtaisia asunnottomuustyön kehitystarpeita. RADAR-hankkeen pyöreän pöydän keskustelujen antia. Y-Säätiön blogi. ysaatio.fi/wp-content/uploads/2026/04/Turun-pyorean-poydan-tilaisuudesta-kirjoitettu-artikkeli-2026-3.pdf

Rasinkangas, Jarkko & Niemi, Veera & Matikainen, Sara (2025) Asunnottomuuteen vaikuttaminen hyötyy tiivistä yhteistyöstä hankkeiden välillä. [Turva-hankkeen blogi](#)

Niemi, Veera & Rasinkangas, Jarkko (2025) Asunnottomuuden poistaminen ajankohtaisena tutkimus- ja kehittämiskohteena Turussa. [Turun yliopiston yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan blogi](#)

Siika, Laura (2026) Itsehallinnallisen subjektin rakentuminen asunnottomuustyön asiantuntijapuheessa. (pro gradu) utupub.fi/items/86755225-f37d-4fc1-81b0-f00d4c1020ed

Näin tutkimus tehtiin

Asunnottomuuden polut Turun seudulla – murroksista kohti sosiaalista, terveydellistä, taloudellista ja teknologista kestävyyttä (ASKE) -hanke toteutettiin vuosina 2024–2026 Turun kaupunkitutkimusohjelman rahoituksella. Asunnottomuutta tutkittiin monitieteisesti Turun yliopiston sosiaalipolitiikan laitoksen, Turun yliopiston Kauppakorkeakoulun Porin yksikön ja Satakunnan ammattikorkeakoulun yhteistyönä.

Tutkimusryhmää johti yliopistonlehtori Jarkko Rasinkangas Turun yliopiston sosiaalitieteiden laitokselta. Hankkeessa työskentelivät myös yliopisto-opettaja Veera Niemi Turun yliopiston sosiaalitieteiden laitokselta, tutkimuspäällikkö Päivikki Kuoppakangas ja yliopisto-opettaja Anu Ikonen-Kullberg Turun yliopiston Kauppakorkeakoulun Porin yksiköstä, sekä tutkijayliopettaja Mervi Vähätalo ja erikoistutkija Jenni Huhtasalo Satakunnan ammattikorkeakoulusta.

Aineistot ja metodit: Pitkittäisrekisteriaineisto, kirjallisuuskatsaus ja asiantuntijahaastattelut

Teemat: Asunnottomuus, palvelurakennemuutos ja digitaalisuus, asunnottomuuden kustannukset

Ota yhteyttä

Jarkko Rasinkangas
yliopistonlehtori
Sosiaalitieteiden laitos, sosiaalityö
jarkko.rasinkangas@utu.fi

Tutkimuskatsauksia-sarjassa julkaistaan tiiviisti Turun kaupunkitutkimusohjelmaan kuuluvien tutkimusten tuloksia. Kirjoittajat ovat tutkijoita.

ISSN 1799-5124 (e-julkaisu)

turku.fi/kaupunkitutkimusohjelma

Kansikuva: Jonne Mattila

Toimittaja

Hanna Mattila, tutkimusjohtaja
hanna.mattila@turku.fi

Julkaisija

Turun kaupungin konsernihallinto
PL 355 (Yliopistonkatu 27a), 20101 Turku